

SPIS TREŚCI

Przedmowa	V
Wykaz skrótów	XIII
Wykaz literatury	XV
Rozdział I. Zagadnienia wprowadzające	1
§ 1. Prawo rodzinne i prawo opiekuńcze w systemie prawa	2
I. Pojęcie prawa rodzinnego	2
II. Prawo opiekuńcze	4
III. Prawo rodzinne a prawo dotyczące rodziny	4
§ 2. Źródła prawa rodzinnego i prawa dotyczącego rodziny	6
I. Konstytucja RP	6
II. Kodeks rodzinny i opiekuńczy	7
III. Źródła prawa dotyczącego rodziny	10
1. Ważniejsze ratyfikowane umowy międzynarodowe	10
2. Ważniejsze ustawy	13
§ 3. Podstawowe pojęcia dotyczące rodziny	16
I. Rodzina	16
II. Małżeństwo	18
III. Dziecko	19
IV. Pokrewieństwo	20
V. Powinowactwo	21
§ 4. Zasady prawa rodzinnego	23
§ 5. Stan cywilny	27
§ 6. Sądy rodzinne i inne instytucje powołane do ochrony rodziny	29
I. Sądy rodzinne	29
II. Prokuratura	30
III. Rzecznik Praw Obywatelskich	31
IV. Rzecznik Praw Dziecka	32
V. Organy pomocy społecznej	33
VI. Organizacje pozarządowe, Kościół katolicki oraz inne kościoły i związki wyznaniowe	33
Rozdział II. Małżeństwo	35
§ 7. Pojęcie i funkcja społeczna małżeństwa	36
§ 8. Zasady prawa małżeńskiego	37

I. Wstęp.....	37
II. Zasada monogamii.....	37
III. Zasada równouprawnienia małżonków	38
IV. Zasada świeckości małżeństwa.....	39
V. Zasada trwałości związku małżeńskiego	39
§ 9. Standardy międzynarodowe prawa małżeńskiego	39
§ 10. Małżeństwo a inne formy trwałego pożycia.....	40
I. Konkubinat.....	40
II. Związki homoseksualne.....	41
§ 11. Zawarcie związku małżeńskiego	42
I. Przesłanki zawarcia małżeństwa	42
II. Przesłanki unieważnienia zawartego związku małżeńskiego	45
1. Uwaga wstępna	45
2. Przyszkiody małżeńskie	46
2.1. Wstęp.....	46
2.2. Brak wymaganego wieku	46
2.3. Ubezwołasnowolnienie całkowite	47
2.4. Choroba psychiczna lub niedorozwój umysłowy	47
2.5. Zakaz wielożeństwa.....	49
2.6. Zbyt bliskie pokrewieństwo	50
2.7. Powinowactwo w linii prostej	50
2.8. Wzięć adopcyjna.....	52
3. Inne podstawy unieważnienia małżeństwa.....	52
4. Unieważnienie małżeństwa – informacje proceduralne	53
III. Forma zawarcia małżeństwa	55
1. Zawarcie małżeństwa przed kierownikiem USC	55
2. Wyznaniowa forma zawarcia małżeństwa.....	56
§ 12. Prawa i obowiązki małżonków	59
I. Uwaga wstępna.....	59
II. Wspólne pożycie małżonków.....	60
III. Obowiązek wzajemnej pomocy	60
IV. Obowiązek współdziałania dla dobra rodziny.....	60
V. Ustrój podstawowy stosunków majątkowych małżonków	63
VI. Wzajemna reprezentacja małżonków	63
§ 13. Nazwisko małżonków	64
§ 14. Małżeńskie ustroje majątkowe	66
I. Wstęp.....	67
II. Standardy międzynarodowe	69
III. Ustawowy ustrój majątkowy	70
1. Wprowadzenie	70
2. Składniki majątku wspólnego małżonków (art. 31 KRO)	71
3. Składniki majątków osobistych małżonków (art. 33 KRO).....	73
4. Zarząd majątkiem wspólnym	75
4.1. Pojęćie zarządu i równouprawnienie małżonków w jego sprawowaniu.....	75
4.2. Zarząd majątkiem wspólnym do nowelizacji KRO z 17.6.2004 r. ..	76
4.3. Sprawowanie zarządu majątkiem wspólnym małżonków	78

5. Odpowiedzialność majątkiem wspólnym a ochrona osób trzecich	81
6. Przesunięcia składników między majątkami	85
7. Ustanie ustroju małżeńskiej wspólności majątkowej i ustrój przymusowy	86
8. Skutki ustania ustroju małżeńskiej wspólności majątkowej	89
IV. Umowne ustroje majątkowe	90
§ 15. Ustanie małżeństwa – uwagi ogólne	94
I. Sposoby ustania małżeństwa	95
II. Zasada trwałości małżeństwa	95
1. Trwałość a nierozzerwalność	95
2. Podstawy prawne zasady trwałości małżeństwa	96
III. Rozwód i separacja – standardy międzynarodowe	97
§ 16. Rozwód	98
I. Zagadnienia wstępne	98
II. Przesłanki materialnoprawne rozvodu	100
1. Rozkład pożycia małżeńskiego	100
2. Przesłanki wyłączające rozwód	102
2.1. Wstęp	102
2.2. Rozwód a zagrożenie dobra dziecka	102
2.3. Sprzeczność rozvodu z zasadami współżycia społecznego	104
2.4. Żądanie rozvodu przez małżonka wyłącznie winnego rozkładu pożycia	104
III. Skutki prawne rozvodu	106
1. Uwaga wstępna	106
2. Wina rozkładu pożycia	107
3. Władza rodzicielska po rozwodzie	109
4. Kontakty z dzieckiem po rozwodzie	110
5. Dostarczanie środków utrzymania	111
6. Korzystanie ze wspólnego mieszkania po rozwodzie	113
7. Podział majątku wspólnego	114
8. Uwagi końcowe	114
IV. Postępowanie sądowe w sprawach o rozwód – wybrane informacje	115
§ 17. Separacja	117
I. Funkcja społeczna	117
II. Przesłanki orzeczenia separacji	117
III. Skutki separacji	118
IV. Wybrane informacje proceduralne	119
V. Zniesienie separacji	119
Rozdział III. Rodzice – dzieci	121
§ 18. Pochodzenie dziecka	121
I. Funkcja społeczna i międzynarodowe standardy prawne	122
II. Ustalenie i zaprzeczenie macierzyństwa	122
III. Ustalenie ojcostwa	124
1. Wstęp	124
2. Pochodzenie dziecka urodzonego przez kobietę zamężną – domniemanie i zaprzeczenie ojcostwa męża matki	125

3. Pochodzenie dziecka urodzonego przez kobietę niezamężną.....	128
3.1. Uwaga wstępna.....	128
3.2. Uznanie ojcostwa.....	128
3.2.1. Uznanie dziecka w świetle przepisów Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego sprzed nowelizacji z 6.11.2008 r. – podstawowe informacje	128
3.2.2. Uznanie ojcostwa – charakter prawny	129
3.3. Sądowe ustalenie ojcostwa	132
3.3.1. Domniemanie ojcostwa z art. 85 KRO	132
3.3.2. Wyrok w sprawie o ustalenie ojcostwa	134
4. Dowody powoływane w sprawach sądowych o ustalenie i zaprzeczenie ojcostwa	135
5. Dylematy związane ze sztucznym wspieraniem ludzkiej prokreacji..	136
§ 19. Pozycja rodziców względem dziecka w świetle standardów międzynarodowych i Konstytucji RP.....	138
§ 20. Władza rodzicielska	141
I. Uwaga terminologiczna	141
II. Charakter prawny władzy rodzicielskiej	142
III. Powstanie i wygaśnięcie władzy rodzicielskiej.....	144
IV. Treść i sprawowanie władzy rodzicielskiej	145
1. Piecza nad osobą dziecka	145
2. Piecza nad majątkiem dziecka	148
3. Reprezentacja ustawowa dziecka	150
§ 21. Ingerencje sądu w sferę władzy rodzicielskiej	150
I. Uwaga wstępna	150
II. Zawieszenie władzy rodzicielskiej	151
III. Ograniczenia władzy rodzicielskiej.....	152
IV. Pozbawienie władzy rodzicielskiej.....	153
V. Pozbawienie a ograniczenia władzy rodzicielskiej związane z umieszczeniem dziecka poza rodziną.....	155
§ 22. Piecza zastępcza	158
I. Pojęcie pieczy zastępczej	158
II. Oddziaływanie w stosunku do rodzin dotkniętych kryzysem w sprawowaniu pieczy nad dzieckiem – standardy międzynarodowe.....	159
III. Funkcja społeczna instytucji pieczy zastępczej	161
IV. Rodziny zastępcze	162
1. Charakterystyka prawna	162
2. Osoby pełniące funkcję rodziny zastępczej	164
3. Rodzaje rodzin zastępczych	166
V. Placówki opiekuńczo-wychowawcze.....	167
VI. Sprawowanie pieczy nad dzieckiem umieszczonym w rodzinie zastępczej lub w placówce opiekuńczo-wychowawczej.....	169
VII. Usamodzielnienie pełnoletnich wychowanków rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych	171
§ 23. Postępowanie w sprawach z zakresu władzy rodzicielskiej i pieczy zastępczej – wybrane zagadnienia.....	172
I. Uwaga wstępna.....	172

II. Pozycja prawna dziecka w sprawach dotyczących ingerencji w sferę władzy rodzicielskiej.....	172
III. Umieszczanie dzieci w rodzinie zastępczej i w placówce opiekuńczo-wychowawczej – wybrane aspekty proceduralne	175
IV. Postępowanie o odebranie dziecka podlegającego władzy rodzicielskiej lub opiece	176
§ 24. Kontakty rodziców i osób bliskich z dzieckiem	177
I. Wzajemne kontakty dziecka z rodzicami i osobami bliskimi jako prawo człowieka	177
II. Spory dotyczące kontaktów z dzieckiem.....	178
III. Kontakty z innymi osobami niż rodzice i kontakty z dzieckiem umieszczonym w rodzinie zastępczej lub w placówce opiekuńczo-wychowawczej	180
IV. Egzekwowanie orzeczeń dotyczących kontaktów z dzieckiem	180
§ 25. Imię i nazwisko dziecka.....	182
§ 26. Przysposobienie (adopcja).....	186
I. Pojęcie i funkcja przysposobienia.....	186
II. Przysposobienie w świetle standardów międzynarodowych	189
III. Przesłanki ustanowienia przysposobienia	190
1. Dobro przysposabianego	190
2. Przesłanki dotyczące stron stosunku przysposobienia	191
2.1. Wstęp.....	191
2.2. Przysposabiany	192
2.3. Przysposabiający	193
3. Zgoda na przysposobienie	193
3.1. Charakterystyka prawna zgody na przysposobienie.....	193
3.2. Zgoda przysposabianego	194
3.3. Zgoda współmałżonka osoby przysposabiającej	195
3.4. Zgoda rodziców przysposabianego dziecka lub jego opiekuna ...	195
IV. Dodatkowe przesłanki ustanowienia adopcji związanej z przeniesieniem dziecka za granicę	197
V. Rodzaje przysposobień	198
1. Przysposobienie niepełne	198
2. Przysposobienie pełne	200
3. Przysposobienie całkowite (nierozzerwalne, blankietowe)	202
VI. Rozwiązanie adopcji	203
1. Uwagi wstępne.....	203
2. „Ważne powody” rozwiązania przysposobienia	203
3. Sprzeczność rozwiązania przysposobienia z dobrem dziecka.....	205
4. Legitymacja czynna w sprawach o rozwiązanie przysposobienia	205
5. Skutki rozwiązania przysposobienia.....	205
VII. Wybrane kwestie proceduralne.....	206
§ 27. Obowiązki alimentacyjne	208
I. Funkcja społeczna obowiązków alimentacyjnych.....	209
II. Pojęcie i charakter obowiązków alimentacyjnych.....	210
III. Alimentacja – standardy międzynarodowe	211
IV. Przesłanki obowiązku alimentacyjnego	212

1. Osoby uprawnione i zobowiązane do alimentacji	212
2. Kolejność obowiązku alimentacyjnego.....	214
3. Niezaspokojone usprawiedliwione potrzeby uprawnionego.....	217
4. Zarobkowe i majątkowe możliwości dłużnika.....	219
5. Zgodność żądania alimentów z zasadami współżycia społecznego....	221
6. Dodatkowa przesłanka obowiązku alimentacyjnego pasierba lub pasierbicy względem ojczyma lub macochy	222
V. Sposób realizacji obowiązków alimentacyjnych	222
1. Forma świadczeń	222
2. Zmiana wysokości świadczeń	223
3. Zabezpieczenie wykonania obowiązków alimentacyjnych	223
4. Przedawnienie roszczeń alimentacyjnych.....	224
VI. Dochodzenie alimentów – wybrane informacje proceduralne.....	225
VII. Ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (fundusz alimentacyjny).....	227
VIII. Niealimentacja jako czyn karalny.....	230
Rozdział IV. Opieka prawna i kuratela.....	233
§ 28. Pojęcie i funkcja społeczna opieki prawnej	233
§ 29. Opieka nad małoletnim	236
I. Ustanowienie opieki.....	236
II. Opiekun	236
III. Sprawowanie opieki	239
IV. Nadzór sądu opiekuńczego nad sprawowaniem opieki	241
V. Zwolnienie opiekuna i ustanie opieki	243
§ 30. Opieka nad osobą dorosłą ubezwłasnowolnioną całkowicie	244
I. Wstęp	244
II. Przesłanki ubezwłasnowolnienia	246
III. Skutki prawne ubezwłasnowolnienia	246
IV. Postępowanie w sprawach o ubezwłasnowolnienie – wybrane informacje proceduralne (art. 544–560 KPC).....	247
V. Sprawowanie opieki prawnej nad osobą całkowicie ubezwłasnowolnioną	248
§ 31. Kuratela	249
Indeks rzeczowy	253